

HUISGODSDIENST MET TIENERS

Tiener

**KERK
GEZIN
JEUGD**
ONDERWIJS
GEREFORMEERDE
GEMEENTEN

HUISGODSDIENST MET TIENERS

©2016. Dit is een uitgave van het Deputaatschap Kerk, Gezin, Jeugd en Onderwijs (KGJO) – Gereformeerde Gemeenten. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

COLOFON:

Redactie: E.J. van Woudenberg-Steenstra

Tekst: G.M. de Regt

Contact:

Deputaatschap KGJO

Houttuinlaan 7

3447 GM Woerden

T: (0348) 489968

E: coördinator@kgjo.nl

OPENING

Zingen: Gebed des Heeren: 1 en 8

Lezen: Deuteronomium 6: 1-9

Bidden: Vraag eventueel om concrete gebedspunten van deelnemers.

UITWISSELING VAN ERVARINGEN

We zijn net begonnen met het lezen van een gedeelte uit Deuteronomium 6. Daar zie je een vorm van 'huisgodsdienst'. Het Woord van God wordt hier doorgegeven en voorgeleefd door een ouder aan zijn kind.

Neem nu het blad (bijlage 1) voor je met de tekst van dit Bijbelgedeelte. Lees het nog even rustig voor jezelf en ga eens na: welk gedeelte roept bij mij een verlangen op als het gaat over de opvoeding van mijn tiener? Wat vind je belangrijk of zou je heel graag in de praktijk willen brengen? Onderstreep dit. Deel vervolgens met elkaar wat je hebt onderstreept en licht het kort toe.

THEORETISCH KADER

Toen de kinderen klein waren, zijn in het gezin bepaalde gewoonten gevormd op het gebied van huisgodsdienst. Voor huisgodsdienst met kinderen zijn allerlei producten op de markt die gebruikt kunnen worden bij het gesprek over de Bijbel. Als kinderen in de tienertijd komen, merken ouders dat deze vormen niet meer voldoen. Huisgodsdienst met tieners is niet te vangen in een methode. Een tiener laat zich niet dwingen tot een gesprek op de tijd dat ouders dat willen. Ouders zoeken naar manieren om toch met hun kind in gesprek te blijven over de Bijbel en het geloof.

Positie ten opzichte van ouders

De positie van de tiener ten opzichte van zijn ouders verandert. Van een kind wordt hij een jongere die zelf zijn opvattingen vormt. Hij ziet zijn ouders steeds meer als feilbare mensen met een eigen karakter en goede en zwakke kanten. Tieners bewegen zich in verschillende sociale milieus. Hun referentiekader verandert en zij krijgen te maken met andere normen en verwachtingen dan die van thuis. Temidden van die verschillende verwachtingen zoeken zij naar hun eigen gedragslijn. Tieners hebben behoefte aan normen en waarden waar zij zelf achter kunnen staan. Dat hoort bij een gezonde ontwikkeling van hun identiteit.

Tieners hebben behoefte aan echtheid. Zij hebben ouders nodig die met hen meelopen op hun zoektocht naar een eigen identiteit. Die hun vragen en twijfels willen horen en erkennen. Wie eerlijk is, herkent in de vragen van tieners dingen die ook in zijn eigen hart leven. Een open en kwetsbare opstelling is belangrijk, als je als ouder die ook van je kind verwacht.

Tieners en huisgodsdienst

Aan de ene kant hebben tieners behoefte aan vertrouwde regelmaat. Het is belangrijk dat ouders de gewoonten van Bijbellesen, bidden, eventueel zingen vasthouden. Maar meer dan in de kinderjaren komt het er nu op aan wie de ouders zelf zijn. In deze periode, waarin hun kinderen 'wegens verbouwing tijdelijk gesloten' zijn, zijn ouders zelf leesbare brieven. Hun woorden en hun leven moeten met elkaar kloppen. De momenten van godsdienstige opvoeding laten zich niet altijd meer in geplande tijdstippen stoppen. Ze zijn er onverwachts: 's avonds laat, tijdens een autorit, of bij een onverwachte gebeurtenis. Soms kan een conflict ineens een kans blijken te zijn. Juist op die momenten wordt zichtbaar waardoor een ouder zich laat leiden en wat er in zijn hart leeft. Tieners hebben goed in de gaten of Christus Koning is in je hart.

*"Tieners hebben
behoefte aan echtheid"*

De opstelling van ouders

Als ouders heb je vaak een wenselijk plaatje van hoe de situatie moet zijn. Dat geldt ook voor huisgodsdienst en voor gesprekken over het geloof. Het is belangrijk dat je je verwachtingen realistisch stelt en dat je er zelf tussenuit gaat met je doelen en wensen. In veel opvoedingsdoelen zit iets van eigenliefde: je wilt het zo hebben, omdat je zelf een goede ouder wilt zijn. Je wilt graag de goede vruchten zien van jouw opvoeding. Probeer echter niet het werk van God te doen. Hij alleen kan het hart van je tiener aanraken en bekeren.

Intussen heb je als ouder ook een opdracht.

- Wees beschikbaar. Ga ervan uit dat de beste kansen voor een gesprek er niet zijn op de momenten die jij plant, maar op de momenten die zich ongedacht voordoen.
- Wees kwetsbaar en open. De aanleiding tot een gesprek kan een moeilijke situatie zijn, bijvoorbeeld wanneer je tiener straf heeft gekregen op school. Op zo'n moment laat jouw reactie zien wie je bent en wat je drijft.
- Wees gericht op het hart van je kind. Wees niet tevreden met uiterlijk goed gedrag (dat is er vaak juist niet), maar laat het hart en de zaligheid van je kind voorop staan.
- Weet waarvoor je staat. Wees duidelijk in wat belangrijke Bijbelse waarden voor jou betekenen. De norm die daaruit voortkomt, kan bespreekbaar zijn.

Bijbellezen

Het lezen uit de Bijbel hoort bij het christelijk gezinsleven. Door de Bijbel spreekt God tot ons; niet alleen tot volwassenen, maar ook tot kinderen en tieners. Het regelmatige Bijbellezen moet daarom een plek hebben in het dagelijks leven. Lees per keer een niet te lang gedeelte, ongeveer maximaal tien verzen. Wat je hiermee kunt doen, hangt af van je gezinssituatie: zijn er ook jongere kinderen bij, hoe open en spraakzaam zijn je tieners, zijn het kinderen die denken en praten of juist niet? Een aantal opties:

- Als je altijd gewend bent geweest om te praten naar aanleiding van het Bijbelgedeelte, kun je daar in de tienerjaren mee doorgaan. Stel een vraag over wat een bepaald woord of uitdrukking betekent, wat een persoon bedoeld kan hebben toen hij iets zei of deed. Herken je dit zelf ook en wanneer bijvoorbeeld?
- Laat je kinderen meelesen uit hun eigen Bijbel. Dat kan ook in een andere taal zijn. Voor de denkers onder de tieners is het interessant om verschillen te ontdekken. Die kunnen aanleiding geven tot een gesprek.
- Gebruik de Bijbel met uitleg. Onder de tekst staat toelichting die speciaal voor jongeren is geschreven. Die kan aanleiding geven tot een gesprek.
- Gebruik een (dag)boek dat geschikt is voor tieners en dat de Bijbel op een goede manier uitlegt. Zie hiervoor de literatuurtips.
- Lees als ouders het Bijbelgedeelte dat aan de beurt is, de avond van tevoren met elkaar. Dan is het voor jezelf niet meer onbekend. Misschien heb je er ook samen over gesproken. Het is dan gemakkelijker om er in je gezin vragen over te stellen.

De ene tiener is de andere niet. Sommige tieners vinden het praten over de Bijbel echt lastig. Forceer geen gesprek, dat gaat aversie oproepen tegen het Bijbellezen.

Laat uit je eigen houding en gedrag blijken hoe belangrijk voor jou het Bijbellezen is. Neem ook als het spitsuur is in je gezin de tijd om een stukje uit de Bijbel te lezen.

Gebed

Bidden is spreken tot God. In een vrij gebed kan je kind in je hart kijken. Het is een moment dat je heel kwetsbaar bent, maar ook, als het goed is, dicht bij God. Hoewel er ook formuliergebeden zijn die gebruikt kunnen worden, is het belangrijk dat ouders elke dag in het bijzijn van hun kinderen een vrij gebed doen. Het vrije gebed heeft, zeker voor tieners, een heel belangrijke functie.

- Een tiener hoort hoe jij als ouder tot God spreekt. Hij hoort je toon, je woorden. Hij hoort daarin ook hoe je relatie tot God is.
- Je tiener hoort ook Wie God is, door de Naam waarmee je Hem aanspreekt en de toon waarop je bidt. Het is ook te horen in de dingen die je zegt en vraagt: God is de Almachtige, de Getrouwe, de Heilige, etc.
- Door het gebed kun je dingen aan de Heere opdragen. Het tentamen dat gemaakt moet worden, de zorgen bij een vriend of vriendin, iets dat gebeurd is onderweg naar school. Je tiener kan merken dat je erbij betrokken bent en hij kan zien dat je het bij God brengt.

- Door het gebed heb je de gelegenheid om voorbede te doen voor dingen waar een tiener misschien zelf niet aan denkt. Je kunt bidden om wijsheid en kracht voor de docenten op school of voor de ouderling die catechisatie geeft. Zo merken je kinderen dat je hun gezag erkent en dat je in hen een medeopvoeder ziet.
- Je kunt danken voor de goede en blijde dingen die er zijn. Door het dankgebed blijkt in welke mate je afhankelijk bent van God.

Zingen

Zingen en tieners worden meestal niet als een gelukkige combinatie gezien. Vooral jongens doe je tijdens de tienertijd vaak geen plezier door te gaan zingen. Als het een vast onderdeel is van jullie huisgodsdienst, kun je dit gewoon voortzetten. Misschien zullen de tieners in je gezin minder meezingen, maar zingen is wel een heel wezenlijke manier om je zorg, verdriet en blijdschap aan de Heere bekend te maken. Zing wat je gewend bent, de psalmen of daarnaast andere christelijke liederen. Sommige tieners bespelen een instrument. Het zelf muziek maken is een stimulans om mee te doen en het zingen wordt er levendiger door.

Stille tijd

Met stille tijd wordt bedoeld: het persoonlijke bidden en lezen uit de Bijbel. Als kinderen tieners worden, is de tijd dat je samen met hen de stille tijd vorm gaf, voorbij. Het is goed om daar al rekening mee te houden als ze jonger zijn. In hun kindertijd moeten ze leren hoe ze hun stille tijd vorm kunnen geven. Dat kan door je kind te leren hoe het voor zichzelf een gebed kan doen. Je kunt het een tijdje samen doen, waarbij het kind de dingen noemt waarvoor gebeden moet worden. Het is goed dat kinderen een voorbeeld hebben van hoe je tot God spreekt. Later kan het kind zelf verwoorden. In sommige gezinnen leren de kinderen ook aan tafel een vrij gebed te doen. Dit zal hen helpen om het ook in hun stille tijd te kunnen doen. Begeleid ook het lezen uit de Bijbel. Een dagboek is voor kinderen en tieners een goed hulpmiddel, omdat het structuur geeft aan het Bijbellezende.

Veel kinderen en tieners houden stille tijd als ze opstaan of als ze gaan slapen, of op beide momenten. Het vraagt discipline van hen om dit vol te houden. 's Morgens is het vaak haasten omdat ze vroeg op de fiets moeten, 's avonds zijn ze moe. Het is belangrijk dat de gewoonte van stille tijd al vanaf hun jonge kinderjaren bij hun dagritme hoort. Zoek samen elk jaar een dagboek uit dat de tiener kan gebruiken. Dit is echt een tijd van loslaten en vasthouden: aan de ene kant heeft je tiener begeleiding nodig, anders zal hij het misschien laten versloffen. Aan de andere kant heeft hij zelf de verantwoordelijkheid om zijn stille tijd voor en met God vorm te geven. Je kunt het, als de gelegenheid zich voordoet, er eens over hebben hoe je kind dit ervaart.

Altaar

In elk huis staat een altaar. Elk kind weet waar het altaar van hun ouders staat. Ze weten wat thuis voor hun vader en moeder echt belangrijk is. Dat is niet dat wat jij zegt dat belangrijk is, maar dat waar je je tijd, geld en aandacht aan geeft. Huisgodsdienst is niet een apart onderdeel van de opvoeding dat je los kunt zien van de rest. Het begint in je eigen hart en leven, op je eigen knieën.

VERWERKINGSVORMEN

Casus met vragen

Bart is vader van een gezin met vijf kinderen in de leeftijd van 5 tot 18 jaar. Hij heeft een grote innerlijke betrokkenheid op de Bijbel. Toch vindt hij het moeilijk om met zijn vrouw en kinderen open te spreken over de Bijbel en over wat er in zijn hart leeft. Hij heeft een goudeerlijk karakter, maar is niet zo'n prater. Bij de maaltijden gebruikt hij altijd formuliergebeden. Hij vindt het erg moeilijk om een vrij gebed te doen, dat heeft hij van thuis uit ook niet meegekregen. Ook zijn vrouw komt niet uit een gezin waar dat werd gedaan. Het spreken naar aanleiding van het Bijbellezende of de preek vinden ze beiden lastig, ook dat zijn ze niet gewend. Ze zouden het wel willen, maar weten niet hoe. En ja, een deel van hun kinderen zijn nu al ouder. Om daar nu nog mee te beginnen.

1. In hoeverre is de situatie van Bart en zijn vrouw herkenbaar voor jou?
2. Wat kun je als ouder doen om Gods Woord door te geven en voor te leven, ook als je zelf niet zo'n prater bent? Denk ook nog eens aan Deuteronomium 6.

Maaike is moeder van kinderen in de leeftijd van 1 tot 14 jaar. Ze hebben als gezin altijd aandacht besteed aan het samen bidden, uit de Bijbel lezen en zingen. Ook hebben ze hun kinderen altijd geleerd om te bidden en uit hun Bijbel en dagboek te lezen voor ze naar bed gaan. Haar oudste zoon Coen is nu veertien en ze vraagt zich af of hij dat nog regelmatig doet. Ze heeft er wel eens naar gevraagd en toen als antwoord gekregen: 'soms nog wel, maar soms ben ik te moe'. Ze vermoedt dat dit 'soms' niet vaak meer is, omdat het boekenleggetje in zijn dagboek ergens aan het begin van het jaar is blijven steken. Dat hij 's avonds moe is, kan ze zich wel voorstellen. Bovendien is Coen nooit een lezer geweest. Ze bidt samen met haar man veel voor hun kinderen. Toch heeft ze het er best moeilijk mee dat Coen zo onverschillig lijkt voor de Bijbel. Sommige mensen zeggen: het gaat wel weer over. Maar is dat zo? Ze kent ook wel voorbeelden van jongeren die de Bijbel uiteindelijk definitief dicht hebben gelaten.

1. Stel dat je Maaike zou ontmoeten op deze opvoedkring. Wat zou je haar nog willen vragen en welke ervaringen zou je met haar willen delen?
2. Dit is een situatie van 'vasthouden en loslaten'. Wat kun je als ouder doen om je tiener vast te houden in deze situatie? Welke dingen moet je als ouder loslaten?
3. Wat zou jou en Maaike kunnen bemoedigen uit de Bijbel?

CREATIEVE VERWERKINGSVORM

Opdracht 1

Pak het papier met de tekst uit Deuteronomium 6 er nog eens bij. Kun je bij wat je hebt onderstreept, concrete dingen bedenken die jij met of voor je tiener zou kunnen doen om dit in de praktijk te brengen?

- Wees realistisch, bedenk geen dingen die toch niet waar te maken zijn.
- Denk in kleine stappen of dingen. Het hoeft niet altijd zo groot te zijn.
- Denk aan dingen die liggen binnen jouw mogelijkheden en die passen bij jou en bij je kind.
- Noteer dit voor jezelf.
- Je kunt dit met elkaar delen, maar het hoeft niet.

Opdracht 2

Tieners leren waarschijnlijk meer van wie je bent dan van wat je zegt.

Wie wil jij graag voor je kind zijn?

Kies een fotokaartje (bijlage 2) uit dat daar iets van verbeeldt, of teken zelf iets op een leeg kaartje.

Deel vervolgens met elkaar wat je hebt gekozen en waarom.

TERUGBLIK

- Laat enkele deelnemers vertellen wat voor hen op deze bijeenkomst een eyeopener was
- Vraag van enkele deelnemers wat zij morgen anders gaan doen

AFSLUITER

'Bidden is niets anders dan Gods beloften omzetten in gebeden.'
Isaïc Ambrosius in 'Het zien op Jezus'

DANKGEBED

CONCRETE TIPS

- Stel je kwetsbaar op. Durf te erkennen dat sommige vragen van je tiener ook de vragen zijn waar jij mee worstelt of worstelde.
- Erken de zoektocht van je tiener. Besef dat dit een periode van loslaten en vasthouden is. Ruimte geven aan het ontwikkelen van een eigen identiteit en houvast bieden door te weten waar jullie als ouders zelf voor staan en daar duidelijk in te zijn.
- Bid voor je kind, ze hebben het op deze leeftijd extra hart nodig. Weet ook dat er nog iemand bidt voor de troon van Zijn Vader.

VERDER LEZEN

Tripp, P. D. (2014). De kansrijke jaren. *Apeldoorn: De Banier*

Vergunst, A. T. (2014). Brug naar Genesis. *Apeldoorn: De Banier*

Van Ruitenberg, P. (2012). Inscherpen. Handreiking voor de Bijbelse opvoeding. *Houten: Den Hertog*

BIJLAGE 1

Deuteronomium 6: 1-9

1 DIT zijn dan de geboden, de inzettingen en de rechten, die de HEERE uw God geboden heeft om u te leren, opdat gij ze doet in het land naar hetwelk gij heentrekt om dat erfelijk te bezitten;

2 Opdat gij den HEERE uw God vreest, om te houden al Zijn inzettingen en Zijn geboden die ik u gebied, gij en uw kind en kindskind, al de dagen uws levens, en opdat uw dagen verlengd worden.

3 Hoor dan, Israël, en neem waar dat gij ze doet, opdat het u welga en opdat gij zeer vermenigvuldigt (gelijk als u de HEERE, uwer vaderen God, gesproken heeft) in het land dat van melk en honing is vloeiende.

4 Hoor, Israël, de HEERE onze God is een enig HEERE.

5 Zo zult gij den HEERE uw God liefhebben, met uw ganse hart en met uw ganse ziel en met al uw vermogen.

6 En deze woorden die ik u heden gebied, zullen in uw hart zijn.

7 En gij zult ze uw kinderen inscherpen en daarvan spreken, als gij in uw huis zit en als gij op den weg gaat, en als gij nederligt en als gij opstaat.

8 Ook zult gij ze tot een teken binden op uw hand; en zij zullen u tot voorhoofdspannelsen zijn tussen uw ogen.

9 En gij zult ze op de posten van uw huis en aan uw poorten schrijven.

BIJLAGE 2

